

**PRAVNI OKVIR ZA USPOSTAVLJANJE KRIMINALISTIČKO
OBAVEŠTAJNOG MODELA PREMA STANDARDIMA EU***

Branko Leštanin, dipl. oficir policije
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Beograd

Dr Vanda Božić, naučni saradnik
Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Zagreb

Dr Željko Nikač, redovni profesor
Kriminalističko-policijska akademija, Beograd

Apstrakt: Zemlje zapadnog Balkana nasledile su slične post-komunističke pravne sisteme koje su prilagodile ili još uvek prilagođavaju pravnim tekovinama Evropske unije (EU). U većini zemalja funkcije javne i nacionalne bezbednosti bile su koncentrisane u jednoj službi, tako da je policija mogla da koristi obaveštajne resurse koje je imala služba nacionalne bezbednosti. Nakon pada Berlinskog zida i promene sistema uređenja država to se značajno promenilo, pa je policija morala da razvije sopstvene obaveštajne resurse kao što je kriminalističko-obaveštajni rad. Autori na početku rada daju opšte odrednice o značaju pravnog okvira za uspostavljanje kriminalističko-obaveštajnog modela. Zatim sledi kratak osvrt na pojam, sličnosti i razlike između kategorija *intelligence-led policing*-a i kriminalističko-obaveštajnog modela. Podrobnije je obrađen pravni okvir za uspostavljanje kriminalističko-obaveštajnog modela na prostoru EU, kao i standardi koje mora da ispuni unutrašnja legislativa.

Ključne reči: kriminalističko-obaveštajni model, pravni akti, Evropska unija, *intelligence-led policing*.

* Rad je rezultat rada na projektu *Razvoj institucionalnih kapaciteta, standarda i procedura za suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu u uslovima međunarodnih integracija* kod MPNTR RS br.179045 i *Upravljanje policijskom organizacijom u sprečavanju i suzbijanju pretnji bezbednosti* u Republici Srbiji, KPA, 2015-2019.

Rad je pisan i u okviru potpore Hrvatske zaklade za znanost i odobrenog projekta pod br.1949 *Multidisciplinary Research Cluster on Crime in Transition – Trafficking in Human Beings, Corruption and Economic Crime*.

UVODNA RAZMATRANJA

Kriminalitet je negativna društvena pojava koja je veoma dinamična, prilagodljiva novim okolnostima kao što su globalizacija, pojava novih načina komunikacije, interneta, društvenih mreža. Države moraju da se prilagođavaju tim promenama i da unapred planiraju mere kako bi borba protiv kriminaliteta bila efikasna, odnosno da stalno menjaju određene modele rada policije i drugih agencija za sprovođenje zakona.

Zemlje našeg regiona, još uvek u tranziciji, prilagođavaju se pravnim tekovinama EU. Nakon društvenih promena pokrenut je postupak decentralizacije javne uprave, a s tim u vezi i službe bezbednosti koje su do tada koristile raspoložive obaveštajne resurse. To je dovelo do potrebe da se, u okviru policije, razvije samostalni kriminalističko obaveštajni model prikupljanja i korišćenja podataka.

Rad policije vođen kriminalističko-obaveštajnim informacijama (*Intelligence Led Policing-ILP*) više ne predstavlja novost u radu policije, niti u naučnoj i stručnoj literaturi. Mnogi teoretičari tvrde da je jedan od razloga za uvođenje ILP zapravo (ne)efikasnost tradicionalnog reaktivnog modela rada policije koji podrazumeva preduzimanje mera nakon izvršenog krivičnog dela odnosno bezbednosno interesantnog događaja. Međutim, istorijski i uporedno posmatrano u većini savremenih demokratskih država pre uspostavljanja ILP bili su (i još su) zastupljeni neki drugi modeli rada policije, kao što su: rad policije u zajednici (eng. *community policing*),¹ problemski orijentisan rad policije (eng. *problem orienting policing*), mapiranje kriminaliteta, sistem kompjuterske statistike (eng. *Compstat*). Navedeni modeli rada policije nisu bili isključivi, već predstavljaju različite pristupe i načine na koje su usmereni na probleme bezbednosti.²

Pravni izvori za uspostavljanje kriminalističko-obaveštajnog modela, pre svega, zavise od pravnog sistema jedne države. Pojedini doneti pravni akti, bitni u ovoj oblasti, prema subjektima donosiocima mogu se svrstati u dve grupe: međunarodne (evropski) i unutrašnje (domaći) pravne akte. U okviru evropskih pravnih izvora navodimo:

¹ Šire: Nikač Ž., 2014. Policija u zajednici. KPA. Beograd.

² Đurđević Z., Leštanin B. 2017. Intelligence-led policing in Ministry of interior of the Republic of Serbia, in Thematic conference proceedings of international significance "Archibald Reiss Days" (3):5.

O odnosu pojedinih modela rada policije vidi u: Ratcliffe J.H. 2016. Intelligence-led policing. Routledge. London and New York. p.50-67

konvencije Saveta Evrope (SE) koje uređuju oblast ljudskih prava i osnovnih sloboda, zaštitu podataka o ličnosti, zatim direktive SE i Evropskog parlamenta (EP) iz iste oblasti kao i zaključke Saveta ministara EU. Od unutrašnjih pravnih izvora, u okviru država, izdvajamo: ustav kao najviši pravni akt, zakone i podzakonske akte u oblasti rada policije i suzbijanja kriminaliteta, pojedina strateška dokumenta (strategije i akcioni planovi) koji se odnose na oblast unutrašnjih poslova.³

Pravni okvir je samo jedan segment u uspostavljanju i izgradnji efikasnog kriminalističko-obaveštajnog modela. Pored toga neophodne su organizacione promene u policiji, softverska i tehnička podrška, baze podataka, obuka rukovodilaca i izvršilaca (kriminalističkih policajaca, analitičara), razvijanje analitičkih kapaciteta, promena načina razmišljanja i rada u suzbijanju kriminaliteta.

INTELLIGENCE LED POLICING I KRIMINALISTIČKO- OBAVEŠTAJNI MODEL – OSVRT NA POJAM I RAZLIKE

U naučnoj i stručnoj literaturi ne postoji univerzalna i jedinstvena definicija ILP. Poznati američki kriminolog *J.H. Ratcliffe* definiše ILP kao poslovni model za rad policije tretirajući kriminalističko-obaveštajne informacije kao kombinaciju kriminalističke analize i obaveštajnih informacija u upravljačko-informacionom okviru na osnovu kojih analitičari pripremaju elemente za donošenje odluka.⁴ *Carter & Carter* definišu ILP kao prikupljanje i analizu informacija o krivičnim delima i faktorima koji dovode do njihovog izvršenja, gde je rezultat izrada prihvatljivih, pomoćnih obaveštajnih proizvoda u primeni zakona, razvoju taktičkih odgovora na bezbednosne pretnje i/ili izradi strateških planova za neutralisanje ili smanjenje rizika od nastanka bezbednosnih pretnji.⁵ Isto tako, ILP se može definisati i kao model rukovođenja i upravljanja u policiji koji podrazumeva upotrebu prikupljenih i analiziranih informacija kroz analitičke proizvode prilikom donošenja odluka na svim nivoima rukovođenja (strateškom, operativnom i taktičkom) radi efikasnije upotrebe ljudskih, materijalno-tehničkih i finansijskih resursa u cilju prevencije i smanjenja kriminaliteta i drugih

³ Ovde se pre svega misli na države evro-kontinentalnog pravnog sistema.

⁴ Ratcliffe J.H. *op. cit.* p. 67

⁵ Carter D.L., Carter J.G. 2009. Intelligence led policing: conceptual considerations for public policy. *Criminal Justice Policy Review* 20(3):2

bezbednosno interesantnih pojava.⁶ Pored navedenih definicija i autora možemo ukazati i na one koje su dali *Gottshalk, Fuentes*, Američki biro za pravnu pomoć.⁷

U Priručniku za Policijsko-obaveštajni model autori *Kostadinović* i *Klisarić* navode dve definicije modela. U *širem smislu* policijsko-obaveštajni model podrazumeva skup međusobno povezanih principa, procedura, standarda i metoda koji omogućuju stalno unapređivanje efektivnosti i efikasnosti operativno-policijskih poslova vođenih posebno izrađenim, odabranim i strukturiranim kriminalističko-obaveštajnim informacijama i na njima zasnovanim strateškim (dugoročnim) i operativnim (kratkoročnim) odlukama. U *užem smislu* policijsko-obaveštajni model obuhvata sistem upravljanja kriminalističko-obaveštajnim i planiranim operativno-policijskim poslovima po kome kriminalističko-obaveštajne informacije predstavljaju osnov za definisanje prioriteta, strateških i operativnih ciljeva u oblasti sprečavanja i suzbijanja kriminaliteta i drugih bezbednosno ugrožavajućih pojava, kao i donošenje odgovarajućih odluka o operativno-policijskim poslovima i akcijama, racionalnim angažovanjem raspoloživog ljudstva i alokacijom materijalno-tehničkih resursa.⁸

Bez obzira na koji način se definiše ILP ili kriminalističko-obaveštajni model postoje sličnosti, ali i nedvosmislena razlika između ova dva pojma. ILP je širi pojam koji podrazumeva koncept i filozofiju upravljanja resursima, ljudskim i materijalnim, kroz upotrebu kriminalističko-obaveštajnih informacija (proizvoda). S druge strane, kriminalističko-obaveštajni model je sistem u okviru koga se primenjuje ILP kao filozofija, ali koji je specifičan za geografsko područje i pravni sistem (pr. *Polisens underrättelsermodell* PUM u Švedskoj, *National intelligence model* NIM u Velikoj Britaniji, *European criminal intelligence model* ECIM za zemlje EU, Policijsko-obaveštajni model POM u Republici Srbiji).

⁶ Đurđević Z., Leštanin B. *op. cit.* str. 12

⁷ Šire: Đurđević Z., Radović N. 2017. Kriminalistička operativa. KPA. Beograd. str. 448-449

⁸ Kostadinović N., Klisarić M. 2016. Policijsko-obaveštajni model: Priručnik. MUP R. Srbije. Beograd. str. 3

PRAVNI OKVIR EVROPSKE UNIJE I KRIMINALISTIČKO- OBAVEŠTAJNI MODEL

Evropska unija je zajednica nezavisnih država od kojih svaka ima sopstveni društveno politički, ekonomski i pravni sistem uređenja. Kako ne bi dolazilo do bitnih razmimoilaženja i eventualne pogrešne primene prava, države su se složile da svoje pravne sisteme usklade i harmonizuju prema međunarodnim standardima. Prepoznavajući važnost uspostavljanja preventivnih metoda rada policije zasnovanih na principima ILP, EU je predstavila novi metod rada policije u bezbednosnoj arhitekturi sa Haškim programom koji je usvojen od strane Saveta EU 2004. godine.⁹ Pored toga značajan doprinos u uspostavljanju ILP dalo je i donošenje Stokholmskog programa i Lisabonskog sporazuma.¹⁰

Kriminalističko-obaveštajni rad pored prikupljanja podataka podrazumeva i procenu, obradu i analizu prikupljenih osetljivih podataka. Podaci se odnose na lica koji su nosioci kriminalnih delatnosti, zatim na organizovane kriminalne grupe i njihove članove te mesta na kojima se pripremaju i vrše krivična dela. U procesu prikupljanja i obrade podataka dozvoljena je i primena specijalnih istražnih metoda koja podrazumevaju određena, na zakonu zasnovana, odstupanja od ustavom i međunarodnim pravnim aktima zajamčenih prava i sloboda građana. Kako bi se sprečile moguće zloupotrebe i prekoračenja ovlašćenja neophodno je da postoje dodatne garancije, efikasan sistem kontrole i dovoljan stepene pravne sigurnosti kao osnove vladavine prava.

Za uspostavljanje i efikasno funkcionisanje kriminalističko-obaveštajnog modela najvažniji pravni akt je *Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*.¹¹ Konvencija garantuje osnovna ljudska prava i slobode kao što su: pravo na život, pravo na slobodu i bezbednost, pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, slobodu izražavanja, zabranu diskriminacije. Pored garancija Konvencija pruža i mehanizam za njihovu zaštitu putem postupka pred Evropskim

⁹ Potparič D. 2014. The Effectiveness of Criminal Intelligence Management: A Slovenian Case Study. Revija za kriminalistiko in kriminologijo (4):347 i Šebek V. 2017. Dominantne karakteristike razvijenih kriminalističko-obaveštajnih modela i njihov uticaj na policijsko obaveštajni model u Republici Srbiji. Bezbednost 59(1):19

¹⁰ Šebek V. 2015. The road towards a european criminal intelligence model – ECIM. Foreign legal life 59(4):223

¹¹ "Sl. list SCG – Međ. ugovori", br. 9/2003, 5/2005 i 7/2005 - ispr. i "Sl. glasnik RS – Međ. ugovori", br. 12/2010 i 10/2015

sudom za ljudska prava. Kad je u pitanju kriminalističko-obaveštajni rad bitno je napomenuti pravo na slobodu i bezbednost, gde se daju dodatne garancije za lica lišena slobode. U pogledu prava na poštovanje privatnog i porodičnog života, štiti privatnost lica, njegovog doma i prepiske. Povreda ovog prava moguća je samo ako je to u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne/javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminaliteta, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Zabrana diskriminacije podrazumeva uživanje prava i sloboda predviđenih u Konvenciji bez diskriminacije po bilo kom osnovu (pol, rasa, boja kože, jezik, veroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status).

Postoji veliki broj pravnih akata donetih od strane Saveta ministara EU koji se odnose na prava i slobode građana i zaštitu ličnih podataka. Kao najbitnije dokumente za uspostavljanje i primenu ECIM izdvaja se ***pet zaključaka Saveta ministara EU***, i to:

1. *Zaključak Saveta vezan za uspostavljanje Evropskog kriminalističko-obaveštajnog modela (10180/4/05)*¹² kojim se omogućava novi opšti koncept i metodologija za suzbijanje organizovanog kriminaliteta. Ovim aktom se Situacioni izveštaj o organizovanom kriminalitetu EUROPOL-a (Organised Crime Situation Report) zamenjuje Procenom pretnje od organizovanog kriminaliteta (Organised Crime Threat Assessment-OCTA) za period 2011-2013. Njime se daju i instrukcije državama članicama i agencijama EU za dostavljanje neophodnih kriminalističko-obaveštajnih informacija EUROPOL-u, učešće eksperata u izradi OCTA te se postavljaju rokovi za izradu i dostavljanje OCTA.
2. *Zaključak Saveta o izradi i implementaciji Ciklusa politike EU o organizovanom i ozbiljnom međunarodnom kriminalu (15358/10)*¹³ ustanovljava i implementira višegodišnji ciklus politike koji se odnosi na ozbiljni međunarodni i organizovani

¹² Council Conclusions on intelligence-led policing and organised crime threat assessment (10180/4/05) str. 9-12 dostupno na http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-05-247_en.doc pristupljeno 09.02.2018.g.

¹³ Council Conclusions on the creation and implementation of an EU policy cycle for organised and serious international crime (15358/10) dostupno na https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/117583.pdf pristupljeno 09.02.2018.g.

kriminalitet u cilju suzbijanja najvažnijih kriminalnih pretnji u povezanom i metodološkom maniru kroz optimalnu saradnju između relevantnih službi država članica, institucija i agencija EU, kao i pozvanih trećih zemalja i organizacija. Istim zaključkom SOCTA¹⁴ zamenjuje OCTA za period 2013-2017 i postavlja zadatke državama članicama, Evropskoj komisiji, institucijama i agencijama EU. Uz zaključak je dat i detaljan vremenski raspored sa rokovima, konkretnim aktivnostima, nadležnostima i odgovornostima za preduzimanje aktivnosti.

3. *Zaključak Saveta o zahtevima korisnika SOCTA (12267/15)*¹⁵ čija je namena da omogući pregled zahteva koje će izraditi EUROPOL 2016/2017, kao i funkcionalne/kvalitativne zahteve koje mora da ispuni SOCTA.¹⁶ Prema aktu, glavni korisnici SOCTA su agencije za sprovođenje zakona članica EU, države članice koje imaju predstavnike u nadležnim organima EU, Evropska komisija, agencije EU iz nadležnosti pravde i unutrašnjih poslova (*Justice and Home Affairs*) i privatni sektor.¹⁷
4. *Zaključak Saveta o kontinuitetu Ciklusa politike EU za organizovani i ozbiljni međunarodni kriminal za period 2018-2021 (7704/17)*¹⁸ daje detaljnu specifikaciju o sadržaju, pristupu, koracima, odgovornostima svih učesnika i vremenski raspored zadataka. Sličan je Zaključku kojim se uspostavlja SOCTA za period 2013-2017 s tim da pruža detaljnije instrukcije, kako državama članicama tako i institucijama i agencijama EU, za sprovođenje zaključka.

¹⁴ Skraćena od engleske formulacije *Serious and Organised Crime Threat Assessment* (Procena pretnje od ozbiljnog i organizovanog kriminaliteta)

¹⁵ EU SOCTA 2017 na <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017> pristupljeno 09.02.2018.g.

¹⁶ Council Conclusions on the SOCTA customer requirements (12267/15) dostupno na <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12267-2015-INIT/en/pdf> pristupljeno 09.02.2018.g.

¹⁷ SOCTA se izrađuje u četiri tipa dokumenta: 1) detaljna i poverljiva SOCTA za rukovodioce agencija za sprovođenje zakona država članica EU, 2) Kratak pregled detaljne i poverljive SOCTA za EUROPOL-ove operativne partnere, 3) javna verzija SOCTA i 4) izvršna verzija SOCTA za donosiocje odluka (koji su po rangu stariji ili viši) u država članicama in a nivou EU.

¹⁸ Council Conclusions on the continuation of the EU Policy Cycle for organised and serious international crime for the period 2018-2021 (7704/17) dostupno na <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7704-2017-INIT/en/pdf> pristupljeno 09.02.2018.g.

5. *Zaključak Saveta o postavljanju pritoriteta EU u borbi protiv organizovanog i ozbiljnog međunarodnog kriminala između 2018. i 2021. godine (9450/17)*¹⁹ daje listu i sadržajne informacije o deset prioriteta EU u ovoj oblasti, i to: 1) borba protiv sajber kriminala, 2) suzbijanje aktivnosti organizovanih kriminalnih grupa (OKG) uključenih u trgovinu narkoticima, 3) suzbijanje OKG koje su uključene u aktivnosti u vezi ilegalne migracije, 4) borba protiv organizovanog imovinskog kriminala, 5) borba protiv trgovine ljudima, 6) suzbijanje OKG koje se bave prevarama u oblasti akciza i trgovine, 7) suzbijanje OKG koje se bave nelegalnim radnjama u vezi sa oružjem, 8) suzbijanje OKG koje se bave ekološkim kriminalom, 9) borba protiv finansijskog kriminala i pranja novca i 10) borba protiv prevara sa dokumentima naročito ako su izvršene od strane OKG.

Prema navedenim zaključcima Saveta, Ciklus politike EU za međunarodni organizovani i ozbiljni kriminal²⁰ sadrži četiri koraka: 1) razvoj politike, 2) postavljanje politike, 3) implementacija i nadzor i 4) vrednovanje (evaluacija).²¹

U prvom koraku članice EU pothranjuju baze podataka EUROPOL-a sa kriminalističko-obaveštajnim informacijama uz pomoć kojih se sačinjava SOCTA dokument poštujući preporuke o prioritetima EU u oblasti borbe protiv kriminaliteta.

U drugom koraku Stalni Komitet za unutrašnju bezbednost (*Standing Committee on Internal Security-COSI*) formuliše prioritete u borbi protiv kriminaliteta na osnovu Savetodavnog dokumenta o politici *Policy Advisory Document (PAD)*,²² koji donose Predsedništvo i

¹⁹ Council Conclusions on setting the EU's priorities for the fight against organised and serious international crime between 2018 and 2021 (9450/17) dostupno na <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9450-2017-INIT/en/pdf> pristupljeno 09.02.2018.g.

²⁰ eng. *EU Policy Cycle for Organised and Serious International Crime*

²¹ Šire: Pavlović, G., 2018. Bezbednosna funkcija države – prilog bezbednosnim i pravnim naukama. JP Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Istočno Novo Sarajevo. str. 92-93.

²² Dokument objašnjava kako će Zaključci Saveta biti doneti kao korak između donošenja SOCTA dokumenta i Zaključka Saveta. PAD mora da osigura da delegati članica EU nemaju suprotna mišljenja u odnosu na nacrt Zaključka Saveta odnosno, zbog čega su određeni prioriteti u borbi protiv kriminaliteta tako postavljeni u odnosu na druge kriminalne pojave. Na kraju dokument predstavlja fazu u kojoj se osigurava da su u focusu pretnje koje se odnose na ceo prostor EU, što zahteva angažovanje i odgovor svih članica EU i njenih agencija za sprovođenje zakona.

Evropska komisija i dostavljaju Savetu na usvajanje. Na osnovu SOCTA prioriteta i drugih strateških dokumenata, procena i politika, Savet usvaja završni SOCTA dokument. Svaki od ovih prioriteta zahteva razvijanje Višegodišnjeg strateškog plana (*Multi-Annual Strategic Plan-MASP*) sa nekoliko strateških ciljeva.

U trećem koraku sačinjavaju se Operativni akcioni planovi (*Operational action plans-OAPs*) za svaku godinu ciklusa kako bi se postigli različiti strateški ciljevi vezani za postavljene prioritete koji se implementiraju i čija se primena kontroliše.

U četvrtom koraku COSI izrađuje srednjoročnu i finalnu procenu rezultata preduzetih akcija kako bi se izmerila dostignuća strateških ciljeva i poboljšala operativna implementacija. Na kraju ciklusa vrši se nezavisno vrednovanje (evaluacija) procesa koji služi kao ulaz (eng. *input*) za sledeći ciklus.

STANDARDI ZA UVOĐENJE KRIMINALISTIČKO OBAVEŠTAJNOG MODELA

Svaka demokratska država ima vlastiti sistem pravnih normi koji se zasniva na vladavini prava. Bez obzira na specifičnosti analizom pravnog okvira EU mogu se izdvojiti određeni standardi koji su potrebni za uspostavljanje i efikasno delovanje kriminalističko-obaveštajnog modela u policiji. Kada su u pitanju evro-kontinentalni pravni sistemi, pravni okvir za uspostavljanje kriminalističko-obaveštajnog modela mogu činiti:

- a) ustav;
- b) zakoni kojima se uređuje krivični postupak, rad agencija za sprovođenje zakona i službi bezbednosti, zaštita podataka o ličnosti, tajnost podataka;
- c) podzakonski akti za izvršavanje zakona i
- d) strateški dokumenti (strategije i akcioni planovi) kojima se daju odrednice i prioritete u određenim oblastima društvenog života.

Ustavno-pravne norme su najopštijeg karaktera, ali daju najveće garancije ljudskih i manjinskih prava i sloboda čoveka i građanina. Ustav bi trebalo da predviđa neposrednu primenu ljudskih i manjinskih prava, zajamčenih opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, potvrđenih međunarodnim ugovorima i zakonima. Način ostvarivanja ovih prava može se propisati zakonom samo ako je to ustavnim normama izričito predviđeno ili ako je to neophodno za ostvarenje pojedinog prava zbog

njegove prirode, pri čemu zakon ni u kom slučaju ne sme da utiče na suštinu zajemčenog prava. Ustav mora da jemči svakom građaninu podjednako pravo na ličnu slobodu i bezbednost, kao i da garantuje nepovredivost tajnosti pisama i drugih sredstava komuniciranja. Odstupanja mogu biti dozvoljena samo na određeno vreme i na osnovu odluke nadležnog suda, ako su neophodna radi vođenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti države, a na način predviđen zakonom (obično je to zakon kojim se uređuje krivični postupak). Ustav mora da garantuje i zaštitu podataka o ličnosti tako da se prikupljanje, držanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti mogu urediti samo pravnim aktom snage zakona. Upotreba podataka o ličnosti van svrhe za koju su prikupljeni, mora biti zabranjena i kažnjiva i kao takva propisana zakonom, osim ako je to potrebno za vođenje krivičnog postupka ili zaštitu bezbednosti države.

Kriminalističko-obaveštajni rad ima za cilj smanjenje stope kriminaliteta pa samim tim sistemski propis je zakon kojim se uređuje krivični postupak. Posmatrajući evro-kontinentalne krivičnoprocesne sisteme ovom kategorijom zakona uređuje se primena specijalnih istražnih metoda koje predstavljaju jedan od načina prikupljanja i obrade kriminalističko-obaveštajnih informacija, kao i odstupanje od ustavom zagarantovanih prava nepovredivosti privatnosti i komuniciranja. U pogledu specijalnih istražnih metoda krivičnoprocesno zakonodavstvo mora da omogući efikasan sistem parlamentarne, sudske i kontrole nezavisnih institucija (ombudsman) u delu njihove primene. Primena ovih mera od strane agencija za sprovođenje zakona koje su deo sistema javne bezbednosti, mora biti u potpunosti odvojena od rada službi za nacionalna bezbednost.

Kriminalističko-obaveštajni rad spada u poslove agencija za sprovođenje zakona (policije), stoga je neophodno da zakoni iz ove oblasti budu doneti u duhu vladavine prava i uz poštovanje demokratskih principa. Kao dobre primere možemo uzeti Zakon o policiji RS („Sl. glasnik RS“ br. 6/16)²³ i Zakon o policiji RH („Narodne novine“ br. 130/12, 89/14, 151/14, 33/15 i 121/16)²⁴ koji u nekoliko odredaba donekle uređuju kriminalističko-obaveštajni model. U drugim državama kao što su Slovenija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija, propisi kojima se uređuje rad policije ne sadrže odredbe o primeni kriminalističko-obaveštajnog modela. To ne znači da ga one ne

²³ Vidi čl. 24, 25. i 34.

²⁴ Vidi čl. 9. i 11.

primenjuju što se može videti na primeru Slovenije koja je to uredila rezolucijama Državnog zbora.²⁵

Propisi kojima se uređuje rad službi bezbednosti, u smislu kriminalističko-obaveštajnog rada, pored već opštepoznatih standarda koji važe za službe bezbednosti u demokratskom društvu, trebalo bi da omogućе saradnju i razmenu podataka između policije i službi bezbednosti kako bi se izgradio jedinstven kriminalističko-obaveštajni sistem. Razmena podataka mora biti blagovoremena i operativna, naročito u oblasti borbe protiv terorizma i organizovanog kriminaliteta,²⁶ što se primera radi može postići kroz rad zajedničkih operativnih (tzv. fuzionih) centara.

Kad su u pitanju propisi kojima se štite podaci o ličnosti i tajnost podataka oni moraju ispunjavati određene standarde EU u toj oblasti. Primjera radi, obrada podataka o ličnosti može biti propisana samo zakonom, mora postojati organ koji će vršiti nadzor u toj oblasti (Poverenik), dok kriminalističko-obaveštajni podaci moraju imati propisanu oznaku tajnosti posebno prilikom međunarodne razmene te se predviđa uvođenje kodova za rukovanje kriminalističko-obaveštajnim informacijama.

Prioritete u kriminalističko-obaveštajnom modelu daje izvršna vlast odnosno vlada. Posmatrajući uporedno pravne sisteme u Regionu vlada bi trebala da o prioritetima donese poseban zaključak ili odluku.²⁷ Predlog zaključka ili odluke izrađuje ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove na osnovu izvršene procene pretnji od kriminaliteta, s tim da prioriteti moraju biti iz oblasti organizovanog kriminaliteta. Prioriteti se određuju za određeni period najčešće od četiri godine na način da se svake godine radi ponovna procena u cilju prilagođavanja aktuelnom stanju i kretanju stope kriminaliteta u državi.

Ostali podzakonski i/ili strateški akti moraju na konkretan i nedvosmislen način omogućiti uspostavljanje modela i delovanje policije kroz kriminalističko-obaveštajni rad. To može biti u formi određenja prioriteta od strane izvršne vlasti (Vlade), bliže uređivanje kriminalističko-obaveštajnog (operativnog) rada od strane neposrednih

²⁵ Prema: Potparič D. *op. cit.* str. 347-348

²⁶ Više: Božić V, Nikač Ž, Leštanin B. 2017. *Fight against terrorism in the European union and in the states of the Region*, Conference Proceedings Impact of Changes in Operational Environment on Preparation and Execution (Design) of Operations, p. 587-600.

²⁷ Zaključak ili odluka predstavlja ulaz (*input*) za kriminalističko-obaveštajni ciklus (proces)

izvršilaca na terenu (tzv. usmereno prikupljanje informacija), procena prikupljenih informacija kroz sistem 4x4 ili 5x5x5, zatim propisivanje načina i metodologije rada strateških i operativnih grupa za rukovođenje kao i načina i metodologije izrade kriminalističko-obaveštajnih proizvoda (Strateške/operativne procene, Strateškog/operativnog plana, Profil problema, Profil mete). Međutim, to ne moraju biti nužno pravni akti, već mogu biti neki drugi pisani dokumenti, ali je bitno da na sistematičan i metodološki način uredi kriminalističko-obaveštajni rad policije (priručnici, vodiči, uputstva, protokoli).

ZAKLJUČAK

Rad policije vođen kriminalističko-obaveštajnim informacijama odavno je prestao da bude nov način rada policije. Međutim, pojedine zemlje zapadnog Balkana još uvek nisu ni započele uspostavljanje takvog načina rada, druge su tek na početku, dok pojedine primenjuju kriminalističko-obaveštajni model u punom kapacitetu.

Kriminalističko-obaveštajni rad podrazumeva prikupljanje, procenu, obradu i analizu prikupljenih podataka (vrlo često osetljivih). Podaci se odnose na lica kao nosioce kriminalne delatnosti, organizovane kriminalne grupe i njihove članove, mesta na kojima se pripremaju i vrše krivična dela. U procesu prikupljanja i obrade podataka može doći i do odstupanja od ustavom i međunarodnim pravnim aktima zajamčenih prava i sloboda građana, a sve u cilju otkrivanja krivičnih dela i njegovih izvršilaca. Kako bi se sprečile moguće zloupotrebe i prekoračenja ovlašćenja neophodno je da postoje pravni akti koji daju dodatne garancije u slučaju odstupanja, da postoji efikasan sistem kontrole i dovoljan stepen pravne sigurnosti kao osnova vladavine prava.

Sagledavajući pravni okvir EU mogu se izvući određeni zaključci kada su u pitanju standardi neophodni za uspostavljanje efikasnog i pravilnog kriminalističko-obaveštajnog modela. Na prvom mestu ustav, kao najviši pravni akt, mora garantovati osnovna ljudska i manjinska prava i u kontekstu kriminalističko-obaveštajnog modela. To su, između ostalih, pravo na privatnost, pravo na bezbednost, sloboda kretanja i precizna jemstva u slučaju odstupanja od ovih prava. Ostali pravni akti moraju pratiti ustavna načela i konkretnim pravnim normama treba da uredi pitanja organizacije kriminalističko-obaveštajnog (operativnog) rada policije, procenu prikupljenih informacija, način i metodologiju rada strateških i operativnih grupa za rukovođenje kao i način i metodologiju

izrade kriminalističko-obaveštajnih proizvoda. U postupku donošenja ovih propisa najbitnije je da budu doneti u demokratskom duhu, uz posebno poštovanje osnovnih prava i sloboda čoveka i građanina.

LITERATURA

1. Božić V, Nikač Ž, Leštanin B. 2017. Fight against terrorism in the European union and in the states of the Region, Conference Proceedings Impact of Changes in Operational Environment on Preparation and Execution (Design) of Operations, p. 587-600.
2. Carter D.L., Carter J.G. 2009. Intelligence led policing: conceptual considerations for public policy. *Criminal Justice Policy Review* 20(3):310-325
3. Council Conclusions on intelligence-led policing and organised crime threat assessment (10180/4/05)
4. Council Conclusions on setting the EU's priorities for the fight against organised and serious international crime between 2018 and 2021 (9450/17)
5. Council Conclusions on the continuation of the EU Policy Cycle for organised and serious international crime for the period 2018-2021 (7704/17)
6. Council Conclusions on the creation and implementation of an EU policy cycle for organised and serious international crime (15358/10)
7. Council Conclusions on the SOCTA customer requirements (12267/15)
8. Đurđević Z., Leštanin B. 2017. Intelligence-led policing in Ministry of interior of the Republic of Serbia, in Thematic conference proceedings of international significance "Archibald Reiss Days" (3):3-16
9. Đurđević Z., Radović N. 2017. *Kriminalistička operativa*. KPA. Beograd
10. EU SOCTA 2017
11. Zakon o policiji („Narodne novine“ br. 130/12, 89/14, 151/14, 33/15 i 121/16)
12. Zakon o policiji („Sl. glasnik RS“ br. 6/16)
13. Kostadinović N., Klisarić M. 2016. *Policijsko-obaveštajni model: priručnik*. MUP R. Srbije. Beograd
14. Nikač Ž. 2014. *Policija u zajednici*. KPA. Beograd.
15. Pavlović, G., 2018. *Bezbjednosnafunkcija države – prilog bezbjednosnim i pravnim naukama*. JP Zavod za udžbenike i nastavna sredstva. Istočno Novo Sarajevo.
16. Potparič D. 2014. The Effectiveness of Criminal Intelligence Management: A Slovenian Case Study. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo* (4):347–360

17. Ratcliffe J.H. 2016. Intelligence-led policing. Routledge. London and New York.
18. Šebek V. 2017. Dominantne karakteristike razvijenih kriminalističko-obaveštajnih modela i njihov uticaj na policijsko obaveštajni model u Republici Srbiji. *Bezbednost* 59(1):16-35
19. Šebek V. 2015. The road towards a european criminal intelligence model – ECIM. *Foreign legal life* 59(4):221-234

LEGAL FRAMEWORK FOR ESTABLISHING A CRIMINAL INTELLIGENCE MODEL ACCORDING TO EU STANDARDS

Branko Leštanin, a graduate police officer
Ministry of the Interior of the Republic of Serbia, Belgrade

Vanda Božić, PhD
University of Zagreb, Faculty of Law, Zagreb

Željko Nikač, PhD
Criminal Police Academy, Belgrade

Abstract: The countries of the Western Balkans have inherited similar post-communist legal systems that have been adapted or are still being aligned with the *acquis communautaire* (EU). In most countries, public and national security functions were placed in one service so that the police could use the intelligence resources of the national security service. After the fall of the Berlin Wall and the change in the system of state regulation this has changed significantly and the police had to develop their own intelligence resources, such as criminal intelligence. At the beginning of the paper, authors give general guidelines on the importance of the legal framework for the establishment of a criminal intelligence model. Following that, there is a brief overview of the concept, similarities and differences between the categories of intelligence led policing and the criminal intelligence model. The legal framework for the establishment of a criminal intelligence model in the EU area has been elaborated in detail, as well as the standards that must be fulfilled by national legislations.

Key words: criminal intelligence, legal acts, European Union, intelligence led policing.

MEĐUNARODNI NAUČNI SKUP

**USAGLAŠAVANJE PRAVNE REGULATIVE SA
PRAVNIM TEKOVINAMA (*ACQUIS
COMMUNAUTAIRE*) EVROPSKE UNIJE
- stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih -**

ZBORNİK RADOVA

Banja Luka, 30. mart 2018. godine

Izdavači:

*Institut za uporedno pravo
Terazije 41, 11000 Beograd, Republika Srbija
www.iup.rs, institut@iup.rs
Istraživački centar Banja Luka
Aleja Svetog Save 7A, 78000 Banja Luka, Republika Srpska – BiH
www.thinktankbl.org, istrazivackicentarbl@gmail.com*

Za izdavače:

*prof. dr Vladimir Čolović
dr. sci Gojko Pavlović*

Glavne i odgovorne urednice:

*prof. dr Nataša Mrvić Petrović
doc. dr Nikolina Grbić Pavlović*

Recenzenti:

*Akademik prof. dr Miodrag Simović (BiH), prof. dr Ljubinko Mitrović (BiH),
prof. dr Vladimir Čolović (SRB), prof. dr Dragan Jovašević (SRB), prof. dr
Borislav Petrović (BiH), prof. dr Željko Nikač (SRB), prof. dr Miodrag Romić
(BiH), prof. dr Velimir Rakočević (CG), prof. dr László István Gál (HU), prof.
dr Vid Jakulin (SLO), doc. dr Marjan Đurovski (MKD), doc. dr Nikolina Grbić
Pavlović (BiH), doc. dr Igor Vuletić (HR), doc. dr Slobodan Simić (BiH), dr
Mirko Živković (BiH), dr Gojko Pavlović (BiH)*

Prevod i lektura:

Jelena Gavranović

Kompjuterska priprema:

Danijel Jović

Štampa:

Markos Design&Print studio, Banja Luka

Za štampariju:

Igor Jakovljević

Tiraž:

100 primjeraka

ISBN: 978-86-80186-33-7

Naučni odbor:

Predsjednik:

prof. dr Ljubinko Mitrović, Ombudsmen za ljudska prava BiH i redovni profesor Panevropskog univerziteta „APEIRON“ u Banja Luci (BiH)

Članovi:

Akademik prof. dr Miodrag Simović, sudija Ustavnog suda BiH i redovni profesor Univerziteta u Banja Luci (BiH)

prof. dr Vladimir Čolović, naučni savjetnik Instituta za uporedno pravo u Beogradu (SRB)

prof. dr Zoran Pavlović, Pokrajinski zaštitinik građana – ombudsman i redovni profesor Univerziteta „Privredna akademija“ u Novom Sadu (SRB)

prof. dr Dragan Jovašević, redovni profesor Univerziteta u Nišu (SRB)

prof. dr Bogoljub Milosavljević, redovni profesor Univerziteta Union u Beogradu (SRB)

prof. dr Željko Nikač, redovni profesor Kriminalističko-policijske akademije u Beogradu (SRB)

prof. dr Velimir Rakočević, redovni profesor Univerziteta u Podgorici (CG)

prof. dr László István Gál, redovni profesor Univerziteta u Pečuju (HU)

prof. dr Elek Balázs, vanredni profesor Univerziteta u Debrecenu (HU)

prof. dr Vid Jakulin, redovni profesor Univerziteta u Ljubljani (SLO)

doc. dr Marjan Đurovski, docent Univerziteta „Sv. Kliment Ohridski“ u Bitolju (MKD)

doc. dr Tatjana Gerginova, docent Univerziteta „Sv. Kliment Ohridski“ u Bitolju (MKD)

doc. dr Igor Vuletić, docent Sveučilišta „J.J. Strossmayera“ u Osijeku (HR)

doc. dr Tunjica Petrašević, docent Sveučilišta „J.J. Strossmayera“ u Osijeku (HR)

doc. dr Ivana Milas-Klarić, docent Sveučilišta u Zagrebu (HR)

doc. dr Emir Čorović, docent na Državnom Univerzitetu u Novom Pazaru (SRB)

prof. dr Borislav Petrović, redovni profesor Univerziteta u Sarajevu (BiH)

doc. dr Armin Kržalić, docent Univerziteta u Bihaću (BiH)

doc. dr Nikolina Grbić Pavlović, Istraživački centar Banja Luka (BiH)

Semjon A. Silajev, viši predavač Univerziteta u Kemerovu (RF)

Organizacioni odbor:

predsjednik: *prof. dr Miodrag Romić (BiH)*

članovi: *dr Gojko Pavlović (BiH), dr Mirko Živković (BiH), dr Vanda Božić (HR), Csila Hati (HU), Vanja Mitrović (BiH), Tatjana Grbić (BiH)*

SADRŽAJ

I. PRAVOSUĐE I OSNOVNA PRAVA

1. **Akademik prof. dr Miodrag Simović, prof. dr Vladimir Simović**, MEĐUNARODNI STANDARDI O LJUDSKIM PRAVIMA U KRIVIČNOM POSTUPKU U BOSNI I HERCEGOVINI: PRAKSA USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE U DRUGOJ POLOVINI 2017. GODINE – *str. 1 – 31.*
2. **Prof. dr Ljubinko Mitrović, Mr Jelena Kuprešanin**, SOCIJALNA PRAVDA U ZEMLJAMA BIVŠE SFRJ – MIT ILI REALNOST? – *str. 32 – 44.*
3. **Prof. dr Vladimir Čolović**, OSNOVNE KARAKTERISTIKE REGULISANJA NADLEŽNOSTI U GRAĐANSKIM I TRGOVAČKIM STVARIMA U ZAKONODAVSTVU EU – *str. 45 – 64.*
4. **Prof. dr. Gal Ištvan Laslo**, ODNOS IZMEĐU KAZNENE POLITIKE I EKONOMSKE POLITIKE – *str. 65 – 71.*
5. **Prof. dr Yulia Samovich**, O RAZGRANIČENJIMA OVLAŠĆENJA EVROPSKIH SUDOVA U ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA – *str. 72 – 79.*
6. **Prof. dr Zoran Pavlović**, STANDARDI ISTAMBULSKE KONVENCIJE – ODGOVORNOST I OBAVEZE REPUBLIKE SRBIJE – *str. 80 – 93.*
7. **Prof. dr Elek Balaš**, UPRAVNI I KRIVIČNI POSTUPCI U RELACIJI SA NAČELOM *NE BIS IN IDEM* – *str. 94 – 103.*
8. **Prof. dr Jagoda Petrović, Mr Violeta Romić**, EVROPSKI KONCEPT SOCIJALNE UKLJUČENOSTI U KONTEKSTU BIH – *str. 104 – 117.*

9. **Prof. dr Azra Adžajlić-Dedović, Doc. dr. Larisa Velić, ZAKON O NAKNADI ŠTETE ZA ŽRTVE KRIVIČNIH DJELA – str. 118 – 134.**
10. **Prof. dr Jozef Pallo, ERA PROMJENA U MAĐARSKOM ZATVORSKOM PRAVU – str. 135 – 152.**
11. **Prof. dr Dragan Jovašević, SPREČAVANJE I SUZBIJANJE KORUPCIJE - MEĐUNARODNI STANDARDI I PRAVO SRBIJE – str. 153 – 174.**
12. **Doc. dr Nikolina, Grbić Pavlović, Dr Goran Maričić, Dr Gojko Pavlović, KRIVIČNA DJELA KORUPCIJE U KAZNENOM ZAKONODAVSTVU REPUBLIKE SRPSKE – str. 175 – 190.**
13. **Doc. dr Goran Gajić, ZAŠTITA LICA KOJA PRIJAVLJUJU KORUPCIJU U REPUBLICI SRPSKOJ – str. 193-203.**
14. **Doc. dr Darko Jokić, HARMONIZACIJA BOSANSKOHERCEGOVAČKOG PRAVNOG OKVIRA U OBLASTI ZAŠTITE TAJNIH PODATAKA – str. 204-215.**
15. **Doc. dr Milas Klarić Ivana, ULOGA NACIONALNIH NEOVISNIH INSTITUCIJA U RAZVOJU I ZAŠTITI TEMELJNIH LJUDSKIH PRAVA - ZAŠTO NE SLIJEDITI PRIMJER REPUBLIKE HRVATSKE – str. 216-239.**

II. PRAVDA, SLOBODA I BEZBJEDNOST

16. **Prof. dr Željko Nikač, Dr Vanda Božić, Branko Leštanin, PRAVNI OKVIR ZA USPOSTAVLJANJE KRIMINALISTIČKO OBAVEŠTAJNOG MODELA PREMA STANDARDIMA EU – str. 241-254.**
17. **Prof. dr Dragomir Jovičić, Doc. dr Gojko Šetka, PERSPEKTIVA POLICIJSKO-OBAVJEŠTAJNOG MODELA U POLICIJSKOM SISTEMU BOSNE I HERCEGOVINE – str. 255-269.**

- 18. Prof. dr Armin Kržalić, Doc. dr Maid Pajević, JAČANJE POLICIJSKOG INTEGRITETA KAO IMPERATIV U BORBI PROTIV KORUPCIJE – str. 270-289.**
- 19. Prof. dr Miodrag Romić, Mitrović Mikajlo, SUPROTSTAVLJANJE TERORIZMU U REPUBLICI SRPSKOJ – str. 290-310.**
- 20. Prof. dr Tatjana Gerginova, TERORIZAM - GLOBALNA PRIJETNJA ZA BEZBJEDNOST – str. 311-322.**
- 21. Doc. dr Željko Spalević, Doc. dr Dražen Božović, USAGLAŠAVANJE PRAVNE REGULATIVE CRNE GORE SA PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE U OBLASTI BORBE PROTIV TERORIZMA – str. 323-337.**
- 22. Dr David Ferenc, FINANCIJSKI ASPEKTI TERORIZMA I MAĐARSKO KAZNENO PRAVO – str. 338-347.**
- 23. Prof. dr Veljko Ikanović, Mr Tamara Marić, PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA U KRIVIČNIM STVARIMA U REPUBLICI SRPSKOJ – str. 348-361.**
- 24. Dr Radenko Janković, VREMENSKO VAŽENJE KRIVIČNOG ZAKONODAVSTVA NAKON PRAVOSNAŽNOSTI PRESUDE – str. 362-392.**
- 25. Mr Srđan Forca, ZAKONSKI OKVIR ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE, ORGANIZOVANOG I NAJTEŽIH OBLIKA PRIVREDNOG KRIMINALA U REPUBLICI SRPSKOJ – str. 393-406.**
- 26. Mr Dragana Kosić, ODUZIMANJE IMOVINE STEČENE IZVRŠENJEM KRIVIČNOG DJELA U BOSNI I HERCEGOVINI, S POSEBNIM OSVRTOM NA REPUBLIKU SRPSKU – str. 407-430.**
- 27. Mr Vladimir Milić, TRGOVINA LJUDSKIM ORGANIMA KAO OBLIK TRGOVINE LJUDIMA – str. 431-450.**

- 28. Mr Tamara Marić, IZVRŠENJE KAZNE ZATVORA U POSEBNOM REŽIMU U REPUBLICI SRPSKOJ – str. 451-463.**
- 29. Vladimir Miletić, RAZBOJNIŠTVO KAO OBLIK ORGANIZOVANOG KRIMINALITETA NASILJA – str. 464-479.**
- 30. Csilla Hati, PRAVO NA KORIŠTENJE MATERNJEG JEZIKA I PREVODA U MAĐARSKOM KAZNENOM POSTUPKU – str. 480-487.**

TABLE OF CONTENTS

I. JUDICIARY AND FUNDAMENTAL RIGHTS

1. **Miodrag N. Simović, Vladimir M. Simović**, INTERNATIONAL STANDARDS ON HUMAN RIGHTS IN CRIMINAL PROCEEDINGS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA: CASE-LAW OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA FROM MID 2017 – *pp. 2-31.*
2. **Ljubinko Mitrović, Jelena Kuprešanin**, SOCIAL JUSTICE IN THE COUNTRIES OF THE FORMER YUGOSLAVIA - MYTH OR REALITY? – *pp. 32-44.*
3. **Vladimir Čolović**, BASIC CHARACTERISTICS OF REGULATION OF JURISDICTION IN CIVIL AND COMMERCIAL MATTERS IN EU LEGISLATION – *pp. 45-64.*
4. **Gál István László**, RELATIONSHIP BETWEEN CRIMINAL POLICY AND ECONOMIC POLICY – *pp. 65-71.*
5. **Samovich Yulia**, ON THE DELIMITATION OF POWERS OF THE EUROPEAN COURTS IN THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS – *pp. 72-79.*
6. **Zoran Pavlović**, ISTANBUL CONVENTION STANDARDS - RESPONSIBILITIES AND DUTIES OF THE REPUBLIC OF SERBIA – *pp. 80-93.*
7. **Balázs Elek**, ADMINISTRATIVE AND CRIMINAL PROCEEDINGS IN REFLECTION OF THE PRINCIPLE OF *NE BIS IN IDEM* – *pp. 94-103.*
8. **Jagoda Petrović, Violeta Romić**, THE EUROPEAN CONCEPT OF SOCIAL INCLUSION IN THE BIH CONTEXT – *pp. 104-117.*

9. **Azra Adžajlić-Dedović, Larisa Velić, LAW ON COMPENSATION OF DAMAGE FOR VICTIMS OF CRIMINAL ACTS – pp. 118-134.**
10. **József Pallo, ERA OF CHANGE IN THE HUNGARIAN PRISON LAW – pp. 135-152.**
11. **Dragan Jovašević, PREVENTIVE AND REPRESSIVE ACTIVITIES AGAINST CORRUPTION - INTERNATIONAL STANDARDS AND LAW OF SERBIA – pp. 153-174.**
12. **Nikolina, Grbić Pavlović, Goran Marčić, Gojko Pavlović, CORRUPTION OFFENSES IN CRIMINAL LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF SRPSKA – pp. 175-190.**
13. **Goran Gajić, PROTECTION OF PERSONS WHO REPORT CORRUPTION IN THE REPUBLIC OF SRPSKA – pp. 193-203.**
14. **Darko Jokić, HARMONIZATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA LEGAL FRAMEWORK IN CLASSIFIED INFORMATION PROTECTION – pp. 204-215.**
15. **Ivana Milas Klarić, THE ROLE OF INDEPENDENT NATIONAL INSTITUTIONS IN THE DEVELOPMENT AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS - WHY IS THE EXAMPLE OF THE REPUBLIC OF CROATIA NOT TO BE FOLLOWED – pp. 216-239.**

II. JUSTICE, FREEDOM AND SECURITY

16. **Željko Nikač, Vanda Božić, Branko Leštanin, LEGAL FRAMEWORK FOR ESTABLISHING A CRIMINAL INTELLIGENCE MODEL ACCORDING TO EU STANDARDS – pp. 241-254.**

17. **Dragomir Jovičić, Gojko Šetka**, PERSPECTIVE OF THE INTELLIGENCE-LED POLICING IN THE POLICE SYSTEM OF BOSNIA AND HERZEGOVINA – *pp. 255-269.*
18. **Armin Kržalić, Maid Pajević**, STRENGTHENING POLICE INTEGRITY AS IMPERATIVE IN FIGHT AGAINST CORRUPTION – *pp. 270-289.*
19. **Miodrag Romić, Mikajlo Mitrović**, CONFRONTING TERRORISM IN THE REPUBLIC OF SRPSKA – *pp. 290-310.*
20. **Tatjana Gerginova**, TERRORISM - A GLOBAL THREAT FOR SECURITY – *pp. 311-322.*
21. **Željko Spalević, Dražen Božović**, HARMONIZATION OF THE LEGAL REGULATION OF MONTENEGRO WITH THE LEGAL FRAMEWORK OF THE EUROPEAN UNION IN THE FIELD OF STRUGGLE AGAINST TERRORISM – *pp. 323-337.*
22. **Dávid Ferenc**, FINANCIAL ASPECTS OF TERRORISM AND THE HUNGARIAN CRIMINAL LAW – *pp. 338-347.*
23. **Veljko Ikanović, Tamara Marić**, RECOGNITION AND EXECUTION OF FOREIGN JUDICIAL DECISIONS IN CRIMINAL MATTERS IN THE REPUBLIC OF SRPSKA – *pp. 348-361.*
24. **Radenko Janković**, THE TEMPORAL VALIDITY OF CRIMINAL LEGISLATION AFTER THE VERDICT BECOMES FINAL – *pp. 362-392.*
25. **Srđan Forca**, THE LEGAL FRAMEWORK FOR FIGHTING CORRUPTION, ORGANIZED CRIME AND THE MOST SERIOUS FORMS OF ECONOMIC CRIME IN THE REPUBLIC OF SRPSKA – *pp. 393-406.*
26. **Dragana Kosić**, CONFISCATION OF PROPERTY ACQUIRED BY PERPETRATION OF A CRIMINAL ACT IN BOSNIA AND

HERZEGOVINA, WITH A SPECIAL REGARD TO THE
REPUBLIC OF SRPSKA – *pp. 407-430.*

27. Vladimir Milić, TRAFFICKING IN HUMAN ORGANS AS A
FORM OF TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS – *pp. 431-450.*

28. Tamara Marić, EXECUTION OF IMPRISONMENT IN
SPECIAL REGIME IN THE REPUBLIC OF SRPSKA – *pp. 451-
463.*

29. Vladimir P. Miletić, ROBBERY AS A FORM OF ORGANIZED
VIOLENCE IN THE REPUBLIC OF SERBIA – *pp. 464-479.*

30. Csilla Hati, THE RIGHT TO USE NATIVE LANGUAGE AND
TRANSLATION IN HUNGARIAN CRIMINAL PROCEDURES
– *pp. 480-487.*

PREDGOVOR

Zbornik radova koji je pred čitaocima je zajedničko djelo članova i prijatelja Istraživačkog centra Banja Luka i Instituta za uporedno pravo iz Beograda, a objavljen je povodom održavanja II. Međunarodne naučne konferencije na temi: „*Usaglašavanje pravne regulative sa pravnim tekovinama (Acquis Communautaire) Evropske unije - stanje u Bosni i Hercegovini i iskustva drugih*“.

Zbornik sadrži 30 radova, čiji su autori predstavnici akademske zajednice, sistema krivičnog pravosuđa, agencija za sprovođenje zakona, vladinog i nevladinog sektora iz sedam zemalja, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Mađarske, Makedonije, Rusije i Srbije.

Radovi u Zborniku su recenzirani od strane kompetentnih stručnjaka, a sadrže prikaz tema koje su obavezne u procesu usaglašavanja pravnih standarda sa *acquis-om* EU.

Radovi se odnose na teme iz Pregovaračkih poglavlja 23. i 24. u procesu pridruživanja i pristupanja Evropskoj uniji.

Zahvaljujemo se autorima na njihovom doprinosu u realizaciji skupa, kao i partnerima u suorganizaciji skupa. Ujedno izražavamo spremnost za buduću dugogodišnju i plodonosnu saradnju.

Beograd i Banja Luka, mart 2018. godine

Glavne i odgovorne urednice
Prof. dr Nataša Mrvić Petrović
Doc. dr Nikolina Grbić Pavlović